

YARGISAL ETİK KURALLARININ UYGULANMASINA BİR ÖRNEK: ULUSLARARASI CEZA MAHKEMESİ YARGISAL ETİK KODU

*A Model for Practice of Judicial Ethic Rules: International
Criminal Court Code of Judicial Ethics*

Tuğba TURGUT DEMİRTAŞ^{1*}

ÖZ

Yargı organlarında görev yapan hakim ve savcılarının tabi oldukları disiplin hükümlerinden ayrı olarak mesleklerini icrada kendilerine önderlik edecek ve mesleklerinin saygınlığını yüceltmeyi hedefleyen etik kurallarının bulunması gerektiği fikri ulusal ve uluslararası çevrelerde büyük destek bulmaktadır. Söz konusu fikir birliği, konuya ilişkin somut adımlar atılmasını da teşvik etmektedir. Ulusal düzeyde; yüksek yargı organları, Adalet Bakanlığı ve Hakimler ve Savcılar Kurulu'nca atılan adımlar örnek düzeydedir. Konuya ilişkin uluslararası alandaki gelişmeler de yakından takip edilmeli ve ulusal alanda atılan adımların bilinirliği sağlanmalıdır. Bu nedenle öncelikli olarak uluslararası alandaki işbirliği mekanizmaları ve uluslararası yargı organlarının uygulamaları yakından takip edilmelidir. Bu çalışmada, sürekli görev yapmak üzere kurulmuş olan Uluslararası Ceza Mahkemesi (UCM) tarafından kabul edilen ve uygulamaya yönelik örnek niteliğinde olan yargısal etik kuralları incelenmiştir. UCM Yargısal Etik Kodu'na ilişkin bilgilerden önce, etik kavramı ve yargıda etiğe değinilmiş, konunun, Birleşmiş Milletler (BM) ve Avrupa Konseyi nezdinde ele alınışına ilişkin açıklamalar yapılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Etik, Yargıda Etik Kuralları, Bangalor Yargı Etiği İlkeleri, Uluslararası Ceza Mahkemesi.

ABSTRACT

The idea that in addition to the discipline rules the existence of judicial ethic rules for judges and prosecutors is gaining great support in internal and international environment. This consensus is encouraging concrete steps towards to the issue. In internal level, the improvements made by high judiciary bodies, Ministry of Justice and Council of Judges and Prosecutors are appreciated. The improvements in international level should be observed and the efforts in the internal level should be made known by public. Therefore firstly the cooperation mechanisms in international level and the practice of international bodies should be

1 * Yargıtay Tetkik Hakimi, Yargıtay 7'nci Ceza Dairesi Başkanlığı, tuba.turgut@hotmail.com, ORCID ID: 0000-0002-7728-3155.

inspected. In this paper the judicial ethic rules adopted by International Criminal Court (ICC) are analysed. Before the elaboration of ICC Code of Judicial Ethics, the expressions ethic and ethical in judiciary and the United Nations' and Council of Europe's approach to the subject are explained.

Keywords: Ethic, Ethic Rules in Judiciary, Bangalor Judiciary Ethic Principles, International Criminal Court.

GİRİŞ

Etik, doğru davranışın yanlış olandan ayrılması için kullanılan bir kavram olup insani değerlere dayanmasıyla toplumsal değerlere dayanan ahlaktan ayrılır. Etik ilkeleri, insanlık tarihi boyunca toplumsal yaşama yön vermiş ve çağdaşlığın ön koşulu olmuştur.

Etik ilkeleri, toplumda kendi kendine oluşmaktadır. Mesleklerin de bu şekilde oluşmuş etik ilkeleri vardır. Hemen her toplumda hakimlik ve savcılık mesleğine özel önem verilmektedir. Hakimlik ve savcılık mesleği için de kabul görmüş etik ilkeler bulunmaktadır.

Son yıllarda yargı mensuplarıyla ilgili etik kuralları çeşitli uluslararası organizasyonlar tarafından ele alınmaktadır. BM inisiyatifiyle hayata geçirilen Bangalor Yargı Etiği İlkeleri ve Avrupa Konseyi'nin konuya ilişkin çalışmaları ülkemizde ilgiyle takip edilmektedir.

I. ETİK KAVRAMI

2500 yıllık bir geçmişe sahip bir felsefe disiplini olan etik kavramı günümüzde tanımlanması en zor terimlerden birisidir. Etik, Türk Dil Kurumu Sözlüğünde; çeşitli meslek kolları arasında tarafların uyması veya kaçınması gereken davranışlar bütünü şeklinde ifade edilmektedir.² Etik kavramının en çok ahlak kavramı ile karıştırıldığı görülmektedir. Bu kavramlar çoğu zaman birbirlerinin yerine kullanılmaktaysa da aslında farklı alanları ifade ederler. İyi ve kötü, doğru ve yanlışa ait ilkeler ahlaki oluştururken, insanların karar ve hareketlerini yönlendiren ve bunların ahlaki bir temele göre iyi veya kötü ya da doğru veya yanlış olup olmadığının belirlenmesi etik olarak tanımlanmaktadır. Etik, ahlakî standartların hayata uygulanışının ve mantıklı olup olmadıklarının sorgulanması, akıl yürütme sürecidir. Diğer bir deyişle etik, ahlakî davranışların bilimsel açıklamasıdır.³

II. YARGIDA ETİK

Bazı meslekler yapılan işe kendini adamayı gerektirir. Hakimlik böyle mesleklerdendir. Hakim, yüksek bilme düzeyi, eğitimi, kültürü ve

2 www.sozluk.gov.tr, (erişim: 10.06.2015).

3 ÇETİNER Selma, **Yargı Etiği**, Seçkin Yayıncılık, 2013, s.35.

kişiliği ile adaleti gerçekleştirmekle görevlidir.⁴ Adaleti gerçekleştirmede savcıların ve avukatların hakimlere yardımcı oldukları unutulmamalıdır. Adaleti gerçekleştirme amacı ile mesleğini adliye duvarları içinde yapacak olanların, mesleki etik değerleri ile bezenmiş olmaları öncelikli gerekliliktir.

Yargı mensuplarının uyması gereken etik değerler ulusal ve uluslararası alanda belirlenmektedir. Bu değerler ulusal hukuklarda gerek ceza yasaları gerek disiplin hukukuna ilişkin yasalar veya yargının statüsünü ve güvencelerini düzenleyen anayasa ve yasalarla korunmaya çalışılmaktadır. Değerlerin yansımaları olarak kabul edilen bazı ilkeler ise yasal yaptırıma bağlanmaksızın manevi anlamda kabul görmeyen davranışlar biçiminde ilan edilerek kamuoyu baskısından güç alınarak korunmaya çalışılmaktadır.⁵

Yargısal etik kuralları ile disiplin hukuku tarafından yaptırıma bağlanmış kuralların örtüşmesi beklenmemelidir. Bu kurallar bazen çakışabilmekle birlikte, disiplin hukuku gereğince yaptırıma bağlanmamış etik kuralları pekala mümkün olabilmektedir. Bu nedenle yargı etik kurallarının ceza hukuku ya da disiplin hukuku tarafından korunması beklenmemeli, yargı makamlarına rehberlik edecek ayrı yargısal etik kodları kabul edilmelidir.

Evrensel olarak kabul edilen yargısal etik ilkelerinin ülkemizde çeşitli yasalarda yer aldığı görülmektedir. Bununla birlikte hakimler ve savcılar için bir yargısal etik kodu bulunmamaktadır. 2802 sayılı Hakimler ve Savcılar Kanunu'nun disiplin hükümlerinde, tarafsız ve bağımsız yargılamanın ihlal edildiği durumları cezalandırmaya amaçlayan bir takım kurallar yer almakla birlikte, sadece yaptırım öngören disiplin hukuku düzenlemelerinin yargısal etik meselesini çözmek için yeterli olmadığı düşünülmektedir.

III.YARGISAL ETİK KURALLARINA İLİŞKİN ULUSLARARASI ALANDAKİ GELİŞMELER

A. Birleşmiş Milletler Çatısı Altındaki Gelişmeler

BM'nin konuyla ilgili ilk girişimi 28 Ağustos-6 Eylül 1985 tarihleri arasında Milano'da düzenlenen Suçların Önlenmesi ve Suçlulara Muamele konulu BM 7'nci Kongresi ile olmuştur. Bu kongrede kabul edilen "Yargının Bağımsızlığına Dair BM Temel İlkeleri" BM Genel Kurulu'nun 29 Kasım 1985 tarihli 40/32 sayılı ve 13 Aralık 1985 tarihli 40/146 sayılı

4 ÇETİNER, 2013, s.68,145.

5 Sibel İnceoğlu, *Devlet'te Etik'ten Etik Devlete: Yargıda Etik*, TÜSİAD Yayınları, 2012, s.161.

kararları ile onaylanmıştır.⁶ Genel Kurul, üye devletleri milli mevzuatları ve uygulamalarında bu kurallara uymaya davet etmiştir⁷. Milano’da düzenlenen kongrenin amacı yargısal etik kurallarını belirlemek olmamakla birlikte kabul edilen prensipler itibariyle kendisinden sonra ele alınacak olan Bangalor Yargı Etiği İlkeleri’nin temelini teşkil etmiştir.

Uluslararası platformda yapılan çalışmalar neticesinde, yargı mensuplarıyla ilgili genel meslekî prensiplerin yer aldığı “Bangalor Yargı Etiği ilkeleri”⁸, BM’nin 2000 yılı Nisan ayında Viyana’da gerçekleştirilen ilk toplantısından sonra Şubat 2001 tarihinde Hindistan’ın Bangalor şehrinde gerçekleştirilen ikinci toplantıda, Yargısal Tutarlılığın Kuvvetlendirilmesi Hakkındaki Yargı Grubu tarafından taslak olarak kabul edilmiştir. 25-26 2002 Kasım tarihlerinde Lahey Barış Sarayında yapılan Adalet Başkanları Yuvarlak Masa Toplantısında, Yargısal Tutarlılığın Kuvvetlendirilmesi Hakkındaki Yargı Grubu tarafından ilk taslak gözden geçirilmiş ve taslak üzerinde anlaşma sağlanmıştır. Söz konusu ilkeler BM İnsan Hakları Komisyonu’nun 23 Nisan 2003 tarihli ve 2003/43 sayılı kararı ile kabul edilmiştir.⁹ Söz konusu kararda BM üyesi ülkeler, kabul edilen yargı etiği ilkelerinin hayata geçirilmesine teşvik edilmiştir. Bangalor Yargı Etiği İlkeleri’nin önsözünde ilkelerin hazırlanış amacı “hakimlere yönelik meslek ahlaki standartlarını oluşturmak” olarak belirtilmiştir. Önsözde İnsan Hakları Bildirgesi’ne, Siyâsî ve Medenî Haklar Uluslararası Sözleşmesi’ne ve Yargının Bağımsızlığına Dair BM Temel İlkelerine atıf yapılarak herkesin hak ve yükümlülüklerinin belirlenmesinde ve suç isnadında bağımsız ve tarafsız bir mahkeme tarafından tam bir eşitlikle, adil ve aleni olarak yargılanma hakkına sahip olduğu temel bir hak olarak vurgulanmıştır. Önsöz bölümünden sonra birer değer olarak altı başlık altında Bağımsızlık-Tarafsızlık-Doğruluk ve Tutarlılık-Dürüstlük-Eşitlik-Ehliyet ve Liyakat değerleri sıralanmıştır. Bu ilkeler, hakimleri bağlayıcı mevcut hukuk ve davranış kurallarını değiştirmek için değil, onları tamamlamak için öngörülmüştür.¹⁰ BM Ekonomik ve Sosyal Konseyi de 2006/23¹¹ ve 2007/22¹² sayılı “Yargısal Davranışa Dair Temel Prensiplerin

6 ÇETİNER, 2013, s.170.

7 *Yargı Etiği ve Yargı Bağımsızlığı Konusunda Uluslararası Belgeler*, Adalet Bakanlığı **Avrupa Birliği Genel Müdürlüğü**, Eylül 2004, s.19.

8 Orijinal İngilizce metin için bkz. www.unrol.org/files/Bangalore_principles.pdf, (erişim:11.06.2015), Adalet Bakanlığı Avrupa Birliği Genel Müdürlüğü tarafından 18 Kasım 2003 tarihinde tercüme edilen Türkçe Metin için bkz. *Adalet Dergisi*, Sayı 20, Eylül 2004, s.15.

9 *Yargı Etiği ve Yargı Bağımsızlığı Konusunda Uluslararası Belgeler*, Adalet Bakanlığı **Avrupa Birliği Genel Müdürlüğü**, Eylül 2004, s.1.

10 İbrahim Akın, Tansu Akın, **Yargı Etiği**, Anakara Barosu, İkinci Baskı, Ankara 2014, s. 185.

11 www.unodc.org/pdf/corruption/corruption_judicial_res_e.pdf, (erişim: 11.06.2015).

12 www.un.org/en/ecosoc/docs/2007/resolution%202007-22.pdf, (erişim: 11.06.2015).

Kuvvetlendirilmesi” başlıklı kararları ile Bangalor Yargı Etiği İlkeleri’nin, BM Genel Kurulu’nun 29 Kasım 1985 tarihli 40/32 sayılı ve 13 Aralık 1985 tarihli 40/146 sayılı kararları ile onaylanan yargısal bağımsızlığa dair temel prensiplerin daha ilerisinde bir gelişme olduğu belirtilmiş ve BM üyesi ülkeler söz konusu ilkeleri iç hukuklarında gerçekleştirmeye davet edilmişlerdir.

B. Avrupa Konseyi Çatısı Altındaki Gelişmeler

Avrupa Konseyi’nin konuyla ilgili ilk girişimi Bakanlar Komitesi’nin 13 Ekim 1994 tarihinde kabul ettiği “Hakimlerin Rolü, Etkinliği ve Bağımsızlığı” başlıklı ve R 94 (12) sayılı tavsiye kararı¹³ ile olmuştur.¹⁴

1998 tarihinde akdedilen Hakimlerin Statüsüne Dair Avrupa Şartı ile yargısal etik kuralları ilk defa uluslararası anlaşmanın içerisinde yer almıştır.

2000 yılında Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi tarafından hakimlerin bağımsızlığı, tarafsızlığı ve yeterliliklerinin sağlanması için kurulan bir danışma organı olan Avrupa Konseyi Avrupa Hâkimleri Danışma Komitesi¹⁵ 13 Kasım 2000 tarihli oturumunda Bangalor Yargı Etiği İlkeleri’ni (ilkeler henüz BM tarafından onaylanmadan) Bakanlar Komitesi’ne bu konuda tavsiye kararı vaz’etmek üzere önermiştir.

2002 yılında Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi’ne “Hakimlerin Mesleki Davranışlarına, Özellikle Etik, Uygunsuz Davranış ve Tarafsızlıklarına İlişkin İlkeler ve Kurallar” başlıklı 3 numaralı raporunu¹⁶ sunmuş, söz konusu raporda Komite, Bangalor Yargı Etiği İlkeleri’ni esas almıştır.

“Savcılar İçin Etik Davranış İlkelerine İlişkin Avrupa Esasları” başlığını taşıyan ve savcılarının görev sırasında nasıl hareket etmeleri gerektiğine ilişkin kuralları içeren ve savcılarının görevlerini adil, tutarlı, korkusuzca, iltimas ve önyargı olmaksızın süratle gerçekleştirmeleri yönünde ışık tutan Budapeşte İlkeleri 31 Mayıs 2005’te, Macaristan’ın başkenti Budapeşte’de düzenlenen Avrupa Savcıları Konferansı’nda kabul edilmiştir.¹⁷ Konferans

13 ÇETİNER, 2013, s.164.

14 Kararın orijinal metni için: www.coe.int/en/web/cdcj/recommendations-resolutions-guidelines, (erişim: 22.05.2015).

15 Komite, hakimlerin statüsü ve görevlerini icra etmelerine ilişkin konularda Bakanlar Komitesi’nin dikkatine sunulmak üzere tavsiye kararı almaktadır. www.coe.int/t/DGHL/cooperation/ccje/default_en.asp (erişim: 11.06.2015).

16 [www.wcd.coe.int/ViewDoc.jsp?Ref=CCJE\(2002\)OP3&Sector=secDGHL&Language=en](http://www.wcd.coe.int/ViewDoc.jsp?Ref=CCJE(2002)OP3&Sector=secDGHL&Language=en) (erişim: 11.06.2015).

17 Süleyman Özar, “Yargı Bağımsızlığı Bağlamında Adalet Bakanı’nın HSYK ve Cumhuriyet Savcısı ile Arasındaki İlişkinin Hukuki Esas ve Kapsamı”, *Türkiye Adalet Akademisi Dergisi*, Yıl:5, Sayı 17, Nisan 2014, s.464.

daha sonra Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi için bir danışma organı olarak Avrupa Savcıları Danışma Konseyi'ne dönüştürülmüştür¹⁸.

IV. ULUSLARARASI CEZA MAHKEMESİ'NDE YARGI ETİĞİ İLKELERİ

A. UCM Hakkında

1998 yılında Roma'da imzalanan çok taraflı bir antlaşma ile UCM kurulmuştur. Mahkemenin kurucu antlaşmasını ve içeriğini oluşturan Roma Statüsü altmışaltı devletin onayını müteakip 01 Temmuz 2002 tarihinden itibaren yürürlüğe girmiş, bu tarihten itibaren Mahkeme yargı yetkisi kazanmıştır. Statüde genel ceza hukuku, özel ceza hukuku, yargılama usulü hükümleri ve Mahkemenin organları ile mahkemenin uluslararası ilişkileri konularında detaylı düzenlemeler yapılmıştır.¹⁹

UCM, savaş suçları, insanlığa karşı suçlar, soykırım ve saldırı suçu hakkında yargılama yapmakla görevli ve yetkili olarak kurulmuştur.

Roma Statüsünde kişisel ceza sorumluluğu söz konusudur. UCM gerçek kişiler üzerinde yargı yetkisine sahip bulunmaktadır. Statü, kapsama giren suçlar açısından devletleri değil, bireyleri sorumlu tutmakta olup, suçları işleyen faillerin, Statüde öngörülen hürriyeti bağlayıcı cezalara veya diğer ceza ve tazminatlara kişisel olarak katlanacakları hükme bağlanmıştır.²⁰

UCM'de yargılama bir taraf devletin ya da Güvenlik Konseyinin başvurusu ya da savcının kendiliğinden soruşturma açması ile başlamaktadır (Statü md.13-15 ve 53). Statüye taraf olan ve özel antlaşma yapan devletler, Mahkeme ile işbirliği yapma yükümlülüğü altındadır (Statü md.86-99). Bu nedenle Statüye taraf olunmaması her hangi bir devlet vatandaşını Mahkemenin yargı yetkisinden muaf tutamamaktadır. Ancak bu noktada önemli bir hususun altını çizmekte yarar vardır ki; bu da Mahkemenin yargı yetkisinin tamamlayıcı yargı yetkisi olduğudur. Statünün Giriş Bölümünde ve 1'inci maddesinde bu husus açıkça ifade edilmiştir. Tamamlayıcı yargı yetkisine sahip olması nedeniyle şayet bir devlet o suça ilişkin olarak yargı yetkisini kullanıyor ise Mahkeme bu aşamada yargı yetkisine sahip olamayacaktır.²¹

18 www.coe.int/ccpe (erişim: 22.06.2015).

19 Fatih Çınar, "Ceza Hukuku Genel Prensipleri ve Uluslararası Ceza Divanı Statüsü", Askerî Adalet Dergisi, Sayı 124, Temmuz 2006, s.17.

20 ASLAN Muzaffer Yasin, "Uluslararası Ceza Divanı ve Kişisel Ceza Sorumluluğu", Askerî Adalet Dergisi, Sayı 132, Yıl:38, Temmuz 2010, s.9.

21 ÇINAR, 2006, s.26.

B. UCM Yargısal Etik Kodu

Ulusal Mahkemeler için olduğu kadar uluslararası mahkemelerin başarısı da büyük ölçüde verdikleri kararların doğruluğuna ve kendilerine duyulan güvene bağlıdır. Hakimler görevlerini etik kurallarına bağlı olarak sürdürdükleri sürece mahkemelere olan kamu güveni artacak ve verilen kararlara saygı duyulacaktır. Kamu güveninin sağlanması, tarihi çok eskilere dayanmayan uluslararası mahkemelerin politik kararlar verme şüphesinin ortadan kaldırılması için çok önemlidir. Uluslararası mahkemelere görev yapmak üzere seçilen hakimlerin, kendi ülkelerinde hakim olarak görev yapma zorunluluklarının bulunmaması, hakimlik kültüründen gelmeyen diplomat, akademik personel ve kamu görevlilerinin de hakimlik görevlerine getirilmesi ve farklı ülkelerden katılım sağlanması nedeniyle ortak bir anlayışın oluşturulması zor olmaktadır.²² Bu düşünceler doğrultusunda Uluslararası Mahkemelerin kendi yargısal etik kurallarını kabul ederek uygulamaya koydukları görülmektedir. Bu konuda ilk harekete geçen uluslararası mahkemelerden birisi de UCM'dir. UCM'den sonra Avrupa Birliği Adalet Divanı 22 Eylül 2007 tarihli ve C 223/1 sayılı kararı ile Mahkeme Davranış Kuralları'nı²³, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi de 23 Haziran 2008 tarihli oturumunda Yargısal Etik Kuralları'nı²⁴ kabul etmiştir.

Roma Statüsü'nün yargısal etik kurallarına yer vermediğini söylemek mümkün değildir. Statü'nün 40'ncü maddesi "Hakimlerin Bağımsızlığı" başlıklı olup, bu maddede hakimlerin bağımsızlığı, yargısal görevlerine müdahale ihtimali bulunan veya bağımsızlıklarına olan güveni etkileyebilecek hiçbir faaliyette bulunmayacakları, Mahkeme'nin bulunduğu yerde sürekli olarak mesai yapacakları ve başka bir mesleki faaliyetle iştigal edemeyecekleri düzenlenmiştir. Statü'nün 41,47 ve 49'uncü maddelerinde de hakimlerin bağımsızlığına atıf yapıldığı görülmektedir. Yine "Hakimlerin Nitelikleri, Adaylıkları ve Seçilmeleri" başlıklı 36'ncü maddesinin 3'üncü fıkrasında hakimlerin, doğruluk-dürüstlük, yüksek ahlakî karakter ve tarafsızlık niteliklerini taşıyan adaylar arasından seçilecekleri belirtilmiştir.

22 TERRIS Daniel, Cesare P.R.Romano, Leigh Swigart, *The International Judge: An Introduction To The Men And Women Who Decide The World's Cases*, Brandeis University Press, 2007, s.191.

23 www.eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2007:223: 0001:0002:EN:PDF, (erişim: 18.06.2015).

24 www.brandesi.edu/ethics/pdfs.internationaljustice/ethics/Resolution_on_judicial_Ethics.pdf, (erişim: 18.06.2015).

UCM Hakimleri, Mahkeme Yönetmeliği'nin²⁵ 126'ncı maddesinin verdiği görev ve yetkiye dayanarak 09.03.2005 tarihli karar ile Yargısal Etik Kodu'nu²⁶ kabul etmişlerdir. Roma Statüsü'nde böyle bir etik kodu kabul edilmesine yetki veren açık bir düzenleme bulunmamaktadır. Bu durum, Roma Statüsü, Mahkeme Yönetmeliği ve Yargısal Etik Kodu arasında bir normlar hiyerarşisi olduğunu ortaya koymaktadır. Mahkeme Yönetmeliği'nin aksine Yargısal Etik Kodu'nun yürürlüğe girmesi için hakimlerin belli bir çoğunluğunun onayı aranmamıştır. UCM'ye ilişkin pek çok belge, zaman içerisinde çeşitli düzeyde yapılan toplantılar ve hazırlanan tasarı ve teklifler üzerinde uzun görüşmeler sonucu oluşturulmuş olmasına rağmen, Yargısal Etik Kodu Başkanlık Makamı tarafından oluşturulan bir çalışma grubu tarafından bu şekilde bir çalışmalar bütünü olmaksızın hazırlanmıştır.²⁷

UCM Yargısal Etik Kodu'nun önsözünde; Roma Statüsü'nün 45'inci maddesinde düzenlenen ve hakimlerin görevlerine başlamadan önce görevlerini tarafsız ve hakkaniyetli bir şekilde yerine getireceklerine dair edecekleri yemine atıf yapıldığı, kabul edilen metnin hakimler arasında bir anlaşma olduğu ve 1985 tarihli BM Yargının Bağımsızlığına Dair BM Temel İlkeleri ile yargısal davranışa dair uluslararası ve ulusal kural ve standartların göz önüne alındığı belirtilmiştir. Önsözün sonunda ise, Mahkemenin uluslararası olma özelliği ve hakimlerin sorumluluklarını yerine getirmelerisırasında karşılaştıkları özel zorluklar vurgulanmıştır.²⁸

UCM Yargısal Etik Kodu'nda yer alan ilkeler:

“Madde 3: Yargısal Bağımsızlık

1. *Hakimler, makamlarının bağımsızlığını ve mahkemenin itibarını üstün tutacaklar ve yargısal fonksiyonlarını bu ilkeler doğrultusunda yerine getireceklerdir.*

2. *Hakimler, yargısal fonksiyonlarına müdahale ya da bağımsızlıklarına duyulan güveni etkileme ihtimali bulunan herhangi bir davranış içinde olmayacaklardır.*

25 UCM Mahkeme Yönetmeliği, Roma Statüsü'nün 52'nci maddesinin amir hükmü gereğince 26 Mayıs 2004 tarihinde UCM Hakimleri tarafından kabul edilmiştir.

26 www.icc-cpi.int/NR/rdonlyers/A62EBCOF-D534-438F-A128-D3AC4CFDD644/140141/ICCBDO20105_En.pdf. (erişim: 15.06.2015).

27 SCHABAS William A., *“Judicial Ethics At The International Criminal Tribunals”*, International Rule Of Law And Professional Ethics, Edited by Vesselin Popovski, Ashgate Yay., 2014, s.192.

28 SCHABAS, 2014, s.194.

Madde 4: Tarafsızlık

1. Hakimler yargısal görevlerini ifa ederken tarafsız olacaklar ve tarafsızlık görüntüsü sağlayacaklardır.

2. Hakimler, herhangi bir menfaat çatışması ya da makul olarak menfaat çatışması olarak algılanabilecek herhangi bir durumdan kaçınacaklardır.

Madde 5: Dürüstlük

1. Hakimler, makamlarına uygun bir şekilde doğruluk ve dürüstlük ile davranacaklar ve bu münasebetle yargıya duyulan kamu güvenini arttıracaklardır.

2. Hakimler, yerine getirdikleri yargısal görevleri etkileme niyeti ile yapıldığı makul olarak algılanabilecek, doğrudan ya da dolaylı olarak herhangi bir hediye, avantaj, ayrıcalık ve ödül kabul etmeyeceklerdir.

Madde 6: Gizlilik

Hakimler, yargısal görevlerine ilişkin istişare ve fikirlerinin gizliliğine riayet edeceklerdir.

Madde 7: Çalışkanlık

1. Hakimler, vazifelerini çalışkanlıkla yerine getirecekler ve mesleki aktivitelerini vazifelerine adayacaklardır.

2. Hakimler, yargısal makamları için gerekli bilgi, yetenek ve kişisel niteliklerini sürdürmek ve arttırmak için gerekli makul adımları atacaklardır.

3. Hakimler yargısal vazifelerini süratle ve intizamlı olarak yerine getireceklerdir.

4. Hakimler her türlü kararlarını gecikme olmaksızın vereceklerdir.

Madde 8: Yargılama Süresince Davranış

1. Hakimler yargılama sürecinin icrası sırasında düzeni koruyacak, genel olarak kabul gören edep çerçevesinde hareket edecek, tüm katılımcılar ve kamuoyu fertlerine karşı sabırlı ve nazik olacak ve bu kişilerin de aynı şekilde davranmalarını isteyeceklerdir.

2. Hakimler, mağdur ve tanıkların sorgu usulünün kontrolünde mevzuat çerçevesinde ihtiyatlı hareket edecekler, yargılamalarda yer alan katılımcıların eşit bir şekilde korunmalarına ve hukuk menfaatine özel önem vereceklerdir.

3. Hakimler, ırk ve cinsiyet ayrımı içeren, ya da haysiyet kırıcı her türlü yorum ve davranıştan kaçınacaklar, yargılamalarda yer alan katılımcıların da bu yönde yorum ve davranışlardan sakınmalarını sağlayacaklardır.

Madde 9: Açıklama ve Münasebetler

1. Hakimler, açıklama ve münasebet özgürlüklerini işgal ettikleri makam ile uyumlu, yargısal bağımsızlık ve tarafsızlıklarını etkilemeyecek ya da etkiler görünmeyecek bir şekilde kullanacaklardır.

2. Hakimler, hukuki ve adli konular ile adalet mekanizmasının yönetimine ilişkin kamuoyunda yer alan tartışmalara katılmakta özgür olmakla birlikte, devam eden davalar hakkında yorum yapmayacaklar ve Mahkeme'nin duruşunu ve doğruluğunu zayıflatabilecek görüşleri açıklamaktan kaçınacaklardır.

Madde 10: İlave Adli Faaliyet

1. Hakimler, yargısal fonksiyonları ve Mahkeme'nin etkili ve zamanında işlev görmesi ile uyumlu olmayan, bağımsızlık ve tarafsızlıklarını etkileyebilecek ya da makul olarak etkiler görünebilecek herhangi bir ilave adli faaliyet ile meşgul olmayacaklardır.

2. Hakimler herhangi bir politik görev icra etmeyeceklerdir.²⁹” olarak ifade edilmiştir.

Oldukça detaylı olan Bangalor Yargı Etiği ilkeleri'nin aksine, UCM Yargısal Etik Kodu'nda, yargı etiğine ilişkin ana ilkelere detaylandırılmadan yer verildiği görülmektedir³⁰. Bu durumu Bangalor İlkeleri'nin ulusal hukuklara yönelik olarak hazırlanması ve kabul edilmesi ile açıklamak mümkündür.

UCM Yargısal Etik Kodu, sadece bir temenniler bütünü olmayıp Mahkeme'nin uyguladığı ceza usul hukukunun da bir parçasıdır. Yargılamalar sırasında savunma makamlarının UCM Yargısal Etik Kodu'nu gerekçe göstererek reddi hakim talebinde buldukları görülmektedir.³¹ Bununla birlikte UCM sisteminde Yargısal Etik Kodu'nda yer alan ilkelerin disiplin hukukunun bir parçası olduğunu söylemek mümkün değildir. Mahkeme Yönetmeliği'nin “Görevden Alınma ve Disiplin Tedbirleri” başlıklı 8'inci bölümünde hakimler hakkında disiplin hukuku tedbirlerinin hangi davranışların ihlal edilmesi halinde uygulanabileceği belirtilmiş, Yargısal Etik Kodu'nda yer alan ilkeler bunlar arasında sayılmamıştır.

29 Eser sahibi tarafından yapılan gayri resmi tercümedir.

30 TERRIS, Romano, Swigart; 2007, s.195.

31 Demokratik Kongo Cumhuriyeti'ne ilişkin yargılamalarda sanık olan ve mahkumiyetine karar verilen Thomas Lubanga, Mahkeme Başkanı Sang-Hyun Song'un kendisi hakkında verilen mahkumiyeti destekler mahiyette kamuoyu açıklamaları yapması ve kendisinin yargılanmasını destekleyen UNICEF'in Güney Kore Başkanı olması hususlarını Yargısal Etik Kodu'nun 3'üncü maddesi 2'nci fıkrası ve 4'üncü maddesi 2'nci fıkrasına aykırılık teşkil ettiğini ileri sürmüştü ve reddi hakim talebinde bulunmuştur. Söz konusu reddi hakim talebi kabul edilmemiştir. www.ijmonitor.org/2013/06/judges-reject-lubangas-appeal-for-judge-songs-disqualification/ (erişim:24.06.2015).

UCM tarafından kabul edilen Yargısal Etik Kodu, sadece UCM hakimlerini kapsamakta olup, UCM Savcılık Ofisi'ni kapsamamaktadır. Geçici statülü olarak kurulan Eski Yugoslavya Uluslararası Ceza Divanı, Sierra Leone Uluslararası Özel Ceza Divanı ve Rwanda Uluslararası Ceza Divanı'nın savcılık ofisleri için kabul edilmiş etik kuralları bulunmasına rağmen, daimi olarak kurulmuş UCM'nin Savcılık Ofisi'nin Yargısal Etik Kodu kapsamına dahil edilmemesi eleştirilmekteydi.³² Bu eleştiriler UCM tarafından dikkate alınmış ve UCM Savcılık Ofisi İçin Davranış Kuralları 05 Eylül 2013 tarihinde yürürlüğe konulmuştur.³³

SONUÇ

Yargısal etik kuralları hem ulusal ceza hukukları hem de uluslararası ceza hukuku açısından büyük öneme sahiptir.

UCM Yargısal Etik Kodu, BM tarafından başlatılan yargısal etik kuralları oluşturma ve uygulamaya koyma inisiyatifinin uluslararası mahkemeler örneğinde bir yansımasıdır.

UCM tarafından kabul edilen Yargısal Etik Kodu'nun, farklı kültürlerden ve farklı görevlerden gelen hakimler arasında ortak bir anlayış oluşturulması açısından oldukça kıymetli olduğu düşünülmektedir. Yargısal Etik Kodu'nun bizzat UCM hakimleri tarafından kabul edilmiş olması, içerisindeki ilkelerin disiplin hukukunun bir parçası olmaktan ziyade yol gösterici olması ayrıca önemlidir.

Evrensel olarak kabul edilen yargısal etik kurallarının kodifikasyonuna ilişkin BM ve Avrupa Konseyi gibi uluslararası organizasyonlar tarafından yapılan çalışmalar esas alınarak ülkemizde hakimler ve savcılar için UCM Yargısal Etik Kodu örneği gibi bir etik kodun hazırlanmasının ve yürürlüğe konulmasının faydalı olacağı değerlendirilmektedir.

32 MARKOVIC Milan, "The ICC Prosecutor's Missing Code Of Conduct", **Texas International Law Journal**, Sayı 47, Yıl 2011, s.201-210.

33 www.iccpi.int/iccdocs/PIDS/docs/Code%20of%20Conduct%20for%20the%20office%20of%20the%20Prosecuter.pdf (erişim: 18.06.2015).

KAYNAKLAR

AKIN İbrahim; Akın, Tansu; **Yargı Etiği**, Ankara Barosu, İkinci Baskı, Ankara 2014

ASLAN Muzaffer Yasin; “Uluslararası Ceza Divanı ve Kişisel Ceza Sorumluluğu”, **Askerî Adalet Dergisi**, Sayı 132, Temmuz 2010, s.5-21

ÇETİNER Selma; **Yargı Etiği**, Seçkin Yayıncılık, 2013

ÇINAR Fatih; “Ceza Hukuku Genel Prensipleri Ve Uluslararası Ceza Divanı Statüsü”, **Askerî Adalet Dergisi**, Sayı 124, Temmuz 2006, s.15-30

İNCEOĞLU Sibel; **Devlet’te Etik’ten Etik Devlete: Yargıda Etik**, TÜSİAD Yayınları, 2012

MARKOVIC Milan; “The ICC Prosecutor’s Missing Code Of Conduct”, **Texas International Law Journal**, Sayı 47, Yıl 2011, s.202-235

ÖZAR Süleyman; “Yargı Bağımsızlığı Bağlamında Adalet Bakanı’nın HSYK ve Cumhuriyet Savcısı ile Arasındaki İlişkinin Hukuki Esas ve Kapsamı”, **Türkiye Adalet Akademisi Dergisi**, Yıl:5, Sayı 17, Nisan 2014, s.445-472

SCHABAS William A.; “Judicial Ethics At The International Criminal Tribunals”, **International Rule Of Law And Professional Ethics**, Edited by Vesselin Popovski, Ashgate Yay., 2014, s.189-207

TERRIS Daniel; Romano, Cesare P.R.; Swigart, Leihg; *The International Judge: An Introduction To The Men And Women Who Decide The World’s Cases*, **Brandeis University Press**, 2007

Yargı Etiği ve Yargı Bağımsızlığı Konusunda Uluslararası Belgeler, **Adalet Bakanlığı Avrupa Birliği Genel Müdürlüğü**, Eylül 2004

www.icc-cpi.int

www.un.org

www.coe.int/en/web/portal

www.brandesi.edu

www.anayasa.gov.tr

www.unodc.org

www.ijmonitor.org

www.eur-lex.europa.eu

www.unrol.org

www.sozluk.gov.tr